

פרק כו'

המפקדים בערבות מואב

מפקד ישראל (א' - נ"א):

- **הנמנים:** בני ישראל מבן עשרים שנה ומעלה לבית אבותם כל יוצא צבא בישראל. בכך דומה מניין זה למניין שנערך במדבר סיני (המניין הראשון הנזכר בספר במדבר).
- **המקום:** ערבות מואב על ירדן יריחו.
- **הזמן:** סמוך לכניסה לארץ.
- **הסיבות:** משה ואלעזר בן אהרן הכהן הצטוו לעשות מפקד נוסף לבני ישראל כי:
 - א. רבים מישראל מתו במגיפה על עוון בעל פעור ועתה מונים אותם מחדש (רש"י: כרועה המונה עדרו לאחר שטרפו בו זאבים כדי לדעת מניין הנותרים).
 - ב. בני ישראל עומדים בפני הכניסה לארץ. אין זה אותו דור שיצא ממצרים כי דור זה מת במדבר (מבן עשרים שנה ומעלה) בעוון חטא המרגלים (מלבד יהושע וכלב בן יפונה). יש צורך לדעת מניין החיילים מפני שהם עומדים בפני כיבוש הארץ.
 - ג. יש צורך לדעת מניינם לפני חלוקת הנחלות.

* **אירוע היסטורי הנזכר בפסוקי המפקד:** קרח ועדתו, עונשם והסימן שנקבע לזכרון לדורות כדי שלא יחלקו ישראל שוב על הכהונה.
עניין זה נזכר בתוך מניין שבט ראובן, אליו היו שייכים דתן ואבירם שהשתתפו עם קרח בטענתו (פס' ט' - י"א).

* **נשים:** בנות צלפחד משבט מנשה נזכרו בתוך המפקד מפני שהפרק מזכיר גם את נחלות ישראל, ואילו במקרה שלהן אביהן מת ולא היו להן אחים שיקבלו נחלה. על כן בקשו נחלה בארץ, כנזכר בפרק הבא (פרק כ"ז).
שרח בת אשר נזכרת כי היתה מדור יוצאי מצרים ועדיין חיה, או כי היתה ידועה במידות ומעשים טובים.

חלוקת הנחלות בארץ (נ"ב - נ"ו):

- **"לאלה תחלק הארץ":** רש"י: הארץ תיחלק לאלו שהיו בני עשרים ומעלה במפקד זה, ולא לאלו שהגיעו לגיל עשרים לאחר המפקד, בזמן כיבוש הארץ וחלוקתה.

אופן חלוקת הנחלות:

- א. הנחלות ניתנות ע"פ גודל השבט – "לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו".
- * רש"י מסביר שלא מדובר כאן רק על גודל השטח, אלא נלקח בחשבון גם טיב הקרקע ושוויה כחלק מהתאמת השטח לגודל השבט המקבל.
- ב. הנחלות ניתנות בגורל.

כיצד ניתן לחלק הנחלות לשבטים ע"פ גורל, ובו בזמן גם לוודא שכל שבט קבל נחלה בהתאם לגודלו?

- התשובה: לא מדובר בהטלת גורל סתם אלא ע"פ ה' באורים ותומים, כך שהיתה התאמה בין מה שעלה בגורל לבין מה שמתאים לכל שבט.

* **ביהושע פרק י"ח** נזכר כי ישראל נחלו את הארץ ע"פ גודל השבט וע"פ גורל.

מפקד הלויים (נ"ז - ס"ב):

הלויים נמנו בנפרד כי אין להם נחלה כלשאר בני ישראל.

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

תשובה	שאלה	פרק כו
<p>א. 1. מכיוון שמתו רבים מישראל בעוון ההיצמדות לבעל פעור מנאם עתה שוב, כרועה המונה צאנו לאחר שטרפו ממנו זאבים כדי לדעת מניין הנותרים.</p> <p>2. בני ישראל נמנו עכשיו מפני שהם קרובים להיכנס לארץ ומנהיגם משה עומד למות. בני ישראל נמנו לאחר צאתם ממצרים, בתחילת הנהגתו, ועתה נמנים לפני שהוא מעביר אותם למנהיג הבא.</p> <p>ב. מפקד זה נערך בערבות מואב על ירדן יריחו. בני ישראל נמנו בו כשם שנמנו במפקד הכתוב בתחילת ספר במדבר: מבן עשרים שנה ומעלה, לבית אבותם, כל יוצא צבא בישראל.</p> <p>ג. המפקד הנזכר בתחילת ספר במדבר היה לאחר שהוקם המשכן ("כשבא להשרות שכינתו עליהם").</p>	<p>א. מהן הסיבות למפקד בני ישראל הנערך כאן? היעזר ברש"י לפסוק א'.</p> <p>ב. היכן נערך מפקד זה והאם היו גילאי הפקודים דומים לגיל הנמנים במפקד המתואר בתחילת ספר במדבר או שונים?</p> <p>ג. בסמיכות לאיזה אירוע היו ישראל במפקד הנזכר בתחילת ספר במדבר? ניתן להיעזר ברש"י לבמדבר א', א.</p>	<p>1 כו הציווי על המפקד (א'–ד')</p>
<p>א. האירוע הוא המקרה של קרח ועדתו ועונשם.</p> <p>ב. לאחר מקרה זה ציוה ה' לקחת את מחתותם ולעשות מהם ריקועי פחים לציפוי המזבח כדי שיהיה הדבר לאות וזיכרון לבני ישראל לא לחלוק עוד כל הכהונה – במדבר י"ז, ג'–ה'.</p> <p>ג. שש הבנות הנזכרות הן חמש בנות צלפחד משבט מנשה (ל"ג) וסרח בת אשר (שבט אשר, פסוק מ"ו). בנות צלפחד נזכרות כ"הכנה" להמשך (הפרק הבא) בו מסופר על השאלה שעוררו בעניין נחלה, ושרח בת אשר נזכרה, לפי רש"י (ע"פ מסכת סוטה), מפני שעדיין הייתה בחיים (שרח הייתה מיורדי מצרים!) *ולפי דעות אחרות נזכרה כי היא שמה ידוע במעשים טובים ובחסידות, או כי הייתה לה משפחה גדולה שנקראת על שמה (בנסיבות מיוחדות) והם יורשים נחלה.</p>	<p>א. מהו האירוע שהתרחש שלושים ושמנה שנה קודם לכן שהוזכר עתה בתוך המפקד?</p> <p>ב. מה רוצה הכתוב לומר בהקשר לאירוע זה באמרו "ויהיו לנס" והיכן צוין מעשה זה קודם לכן? היעזר ברש"י לפסוק י'.</p> <p>ג. מי הן שש הבנות היחידות הנזכרות במפקד זה, לאילו שבטים הן שייכות ומדוע נזכרו כאן? היעזר גם ברש"י לפסוק מ"ו.</p>	<p>2 כו מפקד ישראל (ה'–נ"א)</p>
<p>א. הארץ תחולק לאלו שהיו בני עשרים ומעלה במפקד זה, ולא לאלו שהגיעו לגיל עשרים לאחר המפקד, בזמן כיבוש הארץ וחלוקתה (שנמשכו ארבע עשרה שנה).</p> <p>ב. הארץ נחלקת לבני ישראל ע"פ גודל השבט (לרב תרבה ולמעט תמעט), אך גם נחלקת לפי גורל. שני דברים אלו עומדים בסתירה, שהרי אם הארץ נחלקת ע"פ גורל אי אפשר להבטיח שתתקיים חלוקה לפי גודל השטח המתאים לכל שבט.</p> <p>ג. סתירה זו מתיישבת בכך שלא מדובר בהטלת גורל סתם, אלא ע"פ ה' באורים ותומים, כך שהייתה התאמה מלמעלה בין מה שעלה בגורל, לבין מה שמתאים לכל שבט. הגורם הנוסף הנלקח בחשבון מלבד גודל השטח המתאים לכל שבט הוא טיב האדמה, שהרי שבט גדול שקבל שטח</p>	<p>א. מי הם אלה שלגביהם נאמר "לאלה תחלק הארץ" ומי לא נכלל בהם? (רש"י לפסוק נ"ג).</p> <p>ב. מהן שתי הצורות, הנזכרות בפסוקים נ"ד–נ"ה, על פיהן נחלקת הארץ בנחלה לשבטים ומהי הסתירה ביניהן?</p> <p>ג. כיצד מתיישבת סתירה זו ומהו הגורם הנוסף שמתחשבים בו בזמן חלוקת הנחלות מלבד גודל השטח? היעזר ברש"י לפסוק נ"ד.</p>	<p>3 כו "לאלה תחלק הארץ בנחלה" (נ"ב–נ"ו)</p>

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>גדול יותר משל שבט חברו הקטן יותר לא הרוויח בכך כלום אם שטחו קשה לעיבוד ואינו פורה כשטח חברו, ועל כן מתחשבים גם בזה.</p>		
<p>הנחלה מתחלקת לפי באי הארץ, כך שלמשל, אם דניאל ומיכאל אחים, בני אליהו, שהיו מיוצאי מצרים (אך אינם נכנסים לארץ כי היו מאלה שנגזר עליהם למות במדבר), לדניאל יש בן אחד העומד להיכנס לארץ ולמיכאל יש שלושה בנים העומדים להיכנס לארץ – משפחה זו תקבל ארבעה חלקים – לפי מספר באי הארץ. אולם הם לא יקבלו חלק אחד למשפחת דניאל ושלושה חלקים למשפחת מיכאל כפי מספר הבנים, אלא כל ארבעת החלקים המגיעים להם חוזרים עתה לאביהם אליהו (ע"פ דור יוצאי מצרים) ואז מתחלקים שווה בשווה. משפחת דניאל תקבל שני חלקים ומשפחת מיכאל תקבל שני חלקים.</p> <p>ב. יהושע פרק י"ח – השבטים הלכו בארץ וכתבו אותה לפי נחלתם ואז ערך להם יהושע גורל.</p>	<p>א. כיצד קשורה חלוקת הנחלות גם לדור הבנים הנכנסים לארץ וגם לדור יוצאי מצרים? (רש"י לפסוק נ"ה).</p> <p>ב. היכן מסופר בספרי נביאים ראשונים כי נחלקה הארץ לפי שטח ולפי גורל?</p>	<p style="text-align: center;">4 כו חלוקת הארץ לנחלות (נ"ב–נ"ו)</p>